สยามรัฐ
สถาปนา ๒๙ มิถุนายน ๒๔๕๓
ปีที่ ๕๗ ฉบับที่ ๑๙๕๙๗ วันพุธที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙

คำถามคาใจ?! มหา'ลัยนอกระบบ

วิจิตร ศรีสอ้าน

ไม่ใช่แค่เป็นดำริ หรือคิดกันในวงเหล้าเมื่อวันสองวัน แต่เป็นความพยายามที่นานนม สั่งสมมานาน ต่อความต้องการที่จะดึงเอามหาวิทยาลัยออกนอกระบบ

และดูจะประสบความสำเร็จ เอาเมื่อมาถึงยุคของ **"ครม.ชิงแก่"** ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็น รมว.ศึกษาฯ จึงได้เริ่มทยอยนำร่าง พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยในกำกับฯ กว่า 20 ฉบับ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ในรัฐบาลชุดก่อน เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี (ครม.) ทันที ซึ่งเป็นผลให้มีร่าง พ.ร.บ.ฯ ผ่านการพิจารณาแบบฉลุยถึง 6 ฉบับ รวด ได้แก่...

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ทักษิณ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (สจพ.), ม.เชียงใหม่, ม.นเรศวร และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) ที่มี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี นั่งเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย

และ 3 ใน 6 ฉบับ ได้แก่ จุฬาฯ ม.ทักษิณ และ สจพ. ถูกดันเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ผ่านว่าระแรกเป็นที่เรียบร้อย

...ท่ามกลางกระแสต่อต้านนโยบายดังกล่าว ที่มีขึ้นเป็นระลอกๆ โดยกลุ่มนิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ส่วนหนึ่ง ร่วมถึงภาคประชาชนอย่างกลุ่มเครือข่ายพ่อแม่เยาวชนเพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่ไม่เห็นด้วย ...ภาพการเผาหุ่นรัฐมนตรี การชุมนุมคัดค้านตามมหาวิทยาลัย และสถาบันต่างๆ ดูจะโหมกระพือ โดยอ้างว่านโยบายดังกล่าวขาดความชอบธรรม ไม่โปร่งใส และปิดกั้นโอกาสทางการศึกษาของคนจน

กระทั่งล่าสุด เมื่อปลายสัปดาห์ที่ผ่านมา กลุ่มแกนนำสำคัญ นิสิตนักศึกษา กลุ่มจุฬาฯ ต้านแปรรูปมหาวิทยาลัย ได้ออกแถลงการณ์ประณามต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคณะรัฐมนตรี และ สนช.พร้อมๆ กับคำยืนกรานจะคว่ำร่างกฎหมายทุกฉบับให้จงได้

...แม้ว่าการคัดต้านจะรุกหนักขึ้น แต่ทว่าฝั่งรัฐบาลอย่าง **"ศ.ดร.วิจิตร"** ก็มิได้ระคายเคือง ยังมีทีท่าสงบและย้ำคำเดิมว่า จะออกหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความสมัครใจของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก รัฐมิได้บังคับ ส่วนที่เป็นปัญหาขัดแย้งอยู่ก็เรื่องภายในที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะไปสะสางกันเอง

"เวลานี้หากมหาวิทยาลัยทำมาตามหลักเกณฑ์ตามขั้นตอนศธ.ก็ต้องดำเนินการเพราะเรื่องนี้ผมพูดหลายครั้งแล้วว่าเป็นเรื่องหลายปีต่อเนื่องมา และไม่ว่าใครจะมาเป็นรัฐบาล ก็ต้องเอามาพิจารณาว่ามหาวิทยาลัยจะยืนยันหรือจะไม่ยืนยันที่จะออกนอกระบบ ซึ่งเมื่อมหาวิทยาลัยยืนยันก็ต้องนำร่าง พ.ร.บ.ฉบับที่ผ่านกฤษฎีกา และสภาผู้แทนราษฎรมาให้ ศธ. ถึงจะดำเนินการให้ มันไม่ใช่นโยบายของรัฐบาลชุดนี้ที่จะไปเร่งรัด" นายวิจิตร กล่าว

อย่างไรก็ดี เชื่อว่าหลายคนคงยังมีคำถามคาใจ ว่า แล้วมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นมันมีดี มีเสีย อย่างไร???

...มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ม.นอกระบบ) ที่กล่าวถึงกันอยู่ขณะนี้ 2 ประเภท ประเภทแรก เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตั้งแต่แรกตั้ง ซึ่งปัจจุบันมี ม.เทคโนโลยีสุรนารี ม.แม่ฟ้าหลวง และ ม.วลัยลักษณ์ ประเภทที่ 2 เป็นการพัฒนาจากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ มาเป็นมหาวิทยาลัยนอกระบบเพื่อความเป็นอิสระ คล่องตัวในการบริหารจัดการ ปัจจุบันมี ม.เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) และมหาวิทยาลัยสงฆ์อีก 2 แห่ง

ความคิดที่ว่า มหาวิทยาลัยควรจะออกจากระบบราชการ มีการถกเถียงในเรื่องดังกล่าวเรื่อยมา เพื่อประมวลความคิดเห็นแสนอ ครม. จนกระทั่ง ครม. ณ วันที่ 9 ก.พ.2514 มีมติเห็นชอบในหลักการ และมอบหมายให้สภาการศึกษาแห่งชาติ ไปจัดทำรายละเอียดพร้อมทั้งยกร่าง พ.ร.บ.เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว

แต่ทว่าไปไม่ถึงฝันเนื่องจากคณะปฏิวัติยังไม่พร้อม ที่จะให้การดำเนินการเรื่องจึงชะงักลง!!

นโยบายนี้ถูกเว้นวรรคไปนาน จนกระทั่งทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม) ได้ริเริ่มโครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ.2533-2547) ขึ้นในปี 2530 ซึ่งแผนดังกล่าว มีข้อเสนอต่อรัฐบาลข้อหนึ่ง คือ *"รัฐบาลพึงให้การสนับสนุนการปฏิรูปความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญากับรัฐ โดยพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้วให้มีความเป็นอิสระ คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยปรับเปลี่ยนไปเป็นมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จะจัดตั้งใหม่ให้มีฐานะ และรูปแบบเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการตั้งแต่เริ่มแรกที่ตั้งมหาวิทยาลัย"*

แล้วฝันก็เป็นจริงในรัฐบาลสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้ ณ ปัจจุบัน มีมหาวิทยาลัยนอกระบบ แล้ว 5 แห่ง ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนั่นเอง

ทั้งนี้ทั้งนั้น ในหลักการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ยังคงมีสถานภาพเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ เป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) บริหารงานโดยสภามหาวิทยาลัย ภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีกลไกตรวจสอบประเมินผล อย่างโปร่งใส และเที่ยงธรรม

สำคัญที่ รัฐยังคงจัดสรรงบประมาณ จากงบประมาณแผ่นดิน อยู่นั่นเอง

และเป็นธรรมดาของการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าสิ่งใดในโลก ล้วนทำใจรับยาก!!

...การเป็นมหาวิทยาลัยอยู่ในระบบราชการมานาน บุคลากรย่อมมีใจยึดติด ขณะเดียวกันการปรับเปลี่ยนดังกล่าว ยังส่งผลต้องเปลี่ยนสถานะเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย อาจมีความรู้สึกไม่มั่นคงในอาชีพเมื่อเทียบกับการเป็น **"ข้าราชการ"** ความไม่เข้าใจนี้ยังนำมาซึ่งทัศนคติเชิงลบ เช่น ความคิดที่ว่า เมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบแล้ว ค่าเล่าเรียนจะแพงขึ้นถึงเท่าตัว รัฐไม่ให้งบประมาณสนับสนุน ผู้มีฐานะดีเท่านั้นจึงจะได้เรียน และมหาวิทยาลัยจะมุ่งสอนเฉพาะวิชาตลาด เพื่อโกยเงิน เป็นต้น

ปมคาใจนี้ **รศ.ดร.วันชัย ศิริชนะ** อธิการบดี ม.แม่ฟ้าหลวง ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยนอกระบบ สะท้อนว่า ในฐานะที่ มฟล.ออกนอกระบบแล้ว เห็นว่าการออกนอกระบบนั้นไม่ว่าจะออกนอกระบบตั้งแต่แรก หรือเปลี่ยนสถานะจากระบบราชการไปเป็นนอกระบบ ก็มีข้อดีมากว่าข้อเสีย และที่สำคัญทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน อิสระที่จะคิดริเริ่มสิ่งต่างๆ นอกกรอบที่ไม่เคยทำได้

อย่างไรก็ตาม แม้จะดูดีไร้ที่ติ แต่อีกมุมหนึ่งจากสมาชิก สนช.อย่าง **"นายโคทม อารียา"** ก็ยังอดห่วงใยมิได้ว่า จุดอ่อนของการออกนอกระบบ คือ ต้องแน่ใจว่าจะไม่ถูกระบบทุนนิยมครอบงำ ซึ่งถ้าตอบปัญหานี้ได้ก็จะไม่มีการคัดค้านจาก สนช.แต่หากเสนอว่า เพื่อให้บริหารจัดการคล่อง